

CYNLLUN GOSTYNGIADAU'R DRETH GYNGOR: ADRODDIAD YSTADEGOL 2025-26

Crynodeb Gweithredol

Ar 1 Ebrill 2013, cafodd Budd-dal y Dreth Gyngor (CTB) yng Nghymru ei ddisodli gan Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (CTRS), a chafodd aelwydydd cymwys eu trosglwyddo'n awtomatig i'r cynllun newydd. Roedd Rheoliadau CTRS yn seiliedig i raddau helaeth ar yr hen reolau ar gyfer Budd-dal y Dreth Gyngor. Roedd hyn yn sicrhau bod aelwydydd yn cadw eu hawl i gael cymorth i gyflawni eu hatebolrwydd i dalu'r dreth gyngor. Mae Llywodraeth Cymru wedi diwygio'r Rheoliadau gwreiddiol bob blwyddyn ers hynny er mwyn cynnal yr hawliau hyn.

Rhoes Llywodraeth Cymru £244 miliwn i'r awdurdodau lleol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2013 i 2014 i'w galluogi i roi'r cymorth llawn y mae gan bob aelwyd gymwys yr hawl i'w gael. Rydym wedi cynnal y trefniadau ariannu hyn bob blwyddyn ers hynny.

Mae'r Adroddiad Ystadegol hwn yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am roi CTRS ar waith yng Nghymru rhwng mis Ebrill 2024 a mis Mawrth 2026. Mae hyn yn helpu i sicrhau tryloywder mewn maes y mae cyllid sylweddol yn parhau i gael ei ddyrannu iddo.

Y Prif Ffigurau

- Roedd 257,306 o aelwydydd yng Nghymru yn cael gostyngiad yn y dreth gyngor ym mis Mawrth 2026, o'i gymharu â 256,489 ym mis Mawrth 2025, cynnydd o 817 o achosion (0.3%).
- Roedd cyfanswm gwerth y gostyngiadau a roddwyd drwy'r CTRS yng Nghymru rhwng 2025 a 2026 yn £347.4 miliwn, o'i gymharu â £322.9 miliwn yn y flwyddyn ariannol flaenorol, sef cynnydd o £24.5 miliwn (7.6%).
- Roedd 100,285 o aelwydydd pensiynwyr yng Nghymru yn cael CTR ym mis Mawrth 2026, o'i gymharu â 100,819 ym mis Mawrth 2025. Mae hyn yn golygu bod llwyth achosion pensiynwyr yn cynnwys 534 yn llai o achosion (0.5 %).
- Roedd 157,021 o aelwydydd oedran gweithio yng Nghymru yn cael gostyngiad yn y dreth gyngor ym mis Mawrth 2026, o'i gymharu â 155,670 ym mis Mawrth 2025, sy'n gynydd o 1,351 o achosion (0.9%).
- O blith y 257,306 o aelwydydd yng Nghymru a oedd yn cael CTR, nid oedd 218,414 (84.9%) yn talu unrhyw dreth gyngor o gwbl.
- Ym mis Mawrth 2026, roedd 23% o'r aelwydydd a oedd yn cael CTR yn achosion wedi'u pasbortio o fudd-daliadau etifeddol, a 15% yn achosion heb eu pasbortio. Roedd 62% o'r aelwydydd a oedd yn cael CTR yn cael Credyd Cynhwysol.
- Yng Nghymru, roedd 85.3% o'r aelwydydd a oedd yn cael CTR yn byw mewn eiddo ym mandiau A i C ym mis Mawrth 2026.

- Cafodd Tribiwnlys Prisio Cymru 13 apêl newydd yn ymwneud â CTRS rhwng mis Ebrill 2025 a mis Mawrth 2026, o'i gymharu â 21 yn y flwyddyn ariannol flaenorol.

Y cefndir

Yn yr Adolygiad o Wariant yn 2010, cyhoeddodd Llywodraeth y Deyrnas Unedig ei bwriad i ddiddymu Budd-dal y Dreth Gyngor. Trosglwyddodd y cyfrifoldeb dros ddatblygu trefniadau newydd i'r awdurdodau lleol yn Lloegr. Ar yr un pryd, cyhoeddodd gynlluniau i drosglwyddo cyllid i'r llywodraethau datganoledig yng Nghymru a'r Alban, gan ddisgwyl y byddent yn sefydlu trefniadau newydd. Cafodd y cyllid i roi cymorth ar gyfer y dreth gyngor ei drosglwyddo o gyllidebau seiliedig ar alw i gyllidebau sefydlog, gan ei chwtogi 10%.

Ar 1 Ebrill 2013, cafodd CTB yng Nghymru ei ddisodli gan CTRS. Cafodd aelwydydd cymwys eu trosglwyddo'n awtomatig i'r cynllun newydd. Roedd y rheoliadau a gyflwynwyd gennym yn 2013 yn seiliedig i raddau helaeth ar yr hen reolau ar gyfer CTB i gynnal yr hawl i gymorth. Rhoddwyd rhywfaint o ddisgresiwn lleol i'r awdurdodau lleol hefyd, sy'n galluogi pob un ohonynt i ystyried anghenion a blaenoriaethau eu hardal leol.

Darparwyd £244 miliwn yn y setliad llywodraeth leol ar gyfer CTRS ar gyfer y flwyddyn ariannol 2013 i 2014. Cafodd cyllideb sefydlog o £222 miliwn ei throsglwyddo i Gymru o Lywodraeth y DU. Rhoddodd Llywodraeth Cymru £22 miliwn ychwanegol i helpu'r awdurdodau lleol i barhau i roi'r cymorth llawn y mae gan bob aelwyd gymwys yr hawl i'w gael. Rydym wedi parhau i gynnal y trefniadau hyn bob blwyddyn ers hynny. Rydym hefyd wedi parhau i gynnal yr holl hawliau i gael cymorth o dan y cynllun. Mae newidiadau yn niferoedd llwythi achosion yn adlewyrchu newidiadau yn nifer yr aelwydydd sy'n ymgeisio ac yn bodloni'r meini prawf ar gyfer cymorth.

Mae'r adroddiad ystadegol hwn yn darparu data diwedd blwyddyn ar gyfer Cymru. Mae'n cynnwys llwythi gwaith a gwerth gostyngiadau rhwng mis Ebrill 2025 a mis Mawrth 2026 yn seiliedig ar ddata rheoli achosion. Mae hefyd yn darparu dadansoddiad o'r tueddiadau a'r patrymau ers i CTRS gael ei gyflwyno. Mae'r holl ffigurau sy'n ymwneud â gwerth gostyngiadau wedi'u talgrynnu i'r £1,000 agosaf.

Mae Atodiad A yn darparu ystadegau ychwanegol ar gyfer y llwythi achosion rhwng 2019 a 2026 a data sy'n ymwneud â'r flwyddyn ariannol 2025 i 2026 yn ôl awdurdod lleol.

CTRS yng Nghymru

Daw'r data o offeryn modelu a rhagamcanu sy'n tynnu allan gwybodaeth fanwl am achosion CTRS o systemau referiw a budd-daliadau craidd awdurdodau lleol Cymru. Cymerir cipluniau o lwyth achosion CTRS yn fisol a defnyddir yr wybodaeth i amcangyfrif cyfanswm gwerth y gostyngiadau ar gyfer y flwyddyn. Mae'r wybodaeth yn rhoi manylion cyfanswm y llwyth achosion ym mis Mawrth 2026 a gwerth y dyfarniadau a ddarparwyd yn y flwyddyn ariannol o fis Ebrill 2025 i fis Mawrth 2026. Mae llwyth achosion yn cyfeirio at aelwydydd yn hytrach nag unigolion. Mewn geiriau eraill, mae rhai achosion yn cyfeirio at unigolyn, ac achosion eraill yn cyfeirio at gwpl neu deulu.

Mae Tabl 1 yn dangos mai 257,306 oedd cyfanswm y llwyth achosion ym mis Mawrth 2026. Mae hyn yn cymharu â 256,489 ym mis Mawrth 2025. Felly, mae'r llwyth achosion wedi cynyddu 817 o achosion (0.3%).

Gwelodd naw awdurdod lleol ostyngiad yng nghyfanswm eu llwyth achosion. Sir Ddinbych welodd y gostyngiad canrannol mwyaf yn y llwyth achosion (1.7%).

Gwelodd deg awdurdod lleol gynnydd mewn llwyth achosion gyda'r cynnydd canrannol mwyaf yng Ngwynedd (5.0%).

Tabl 1: Llwyth Achosion CTRS

Awdurdod lleol	Mawrth 2025	Mawrth 2026	% y newid
Ynys Môn	5,366	5,366	0.0
Gwynedd	7,992	8,391	5.0
Conwy	9,564	9,650	0.9
Sir Ddinbych	8,742	8,592	-1.7
Sir y Fflint	10,137	10,122	-0.1
Wrecsam	10,828	10,766	-0.6
Powys	9,128	9,336	2.3
Ceredigion	5,161	5,160	0.0
Sir Benfro	9,070	9,279	2.3
Sir Gaerfyrddin	15,206	15,357	1.0
Abertawe	20,936	21,023	0.4
Castell-nedd Port Talbot	15,382	15,285	-0.6
Pen-y-bont ar Ogwr	12,130	11,945	-1.5
Bro Morgannwg	8,937	8,909	-0.3
Rhondda Cynon Taf	23,168	23,128	-0.2
Merthyr Tudful	5,791	5,867	1.3
Caerffili	15,992	16,100	0.7
Blaenau Gwent	8,201	8,205	0.0
Torfaen	9,237	9,356	1.3
Sir Fynwy	5,398	5,365	-0.6
Casnewydd	12,192	12,278	0.7
Caerdydd	27,931	27,826	-0.4
Cymru	256,489	257,306	0.3

Ffynhonnell: Datatank Connect

Gwerth y gostyngiad yw faint y mae'r atebolrwydd i dalu'r dreth gyngor wedi'i gostwng ar gyfer aelwydydd sy'n cael CTR. Mae'r awdurdodau lleol yn cael cyllid i ddisodli incwm y dreth gyngor y byddent yn ei gael fel arall gan aelwydydd sy'n gymwys i gael cymorth ac sy'n gwneud cais amdano. Mae hynny'n golygu bod aelwydydd cymwys yn cael bil treth gyngor llai neu nad oes ganddynt unrhyw fil i'w dalu.

Cyfanswm gwerth amcangyfrifedig y gostyngiadau a ddarparwyd i holl aelwydydd Cymru rhwng mis Ebrill 2025 a mis Mawrth 2026 oedd £347.4 miliwn, o'i gymharu â £322.9 miliwn yn y flwyddyn ariannol flaenorol. Mae hyn yn gynydd o £24.5 miliwn (7.6%).

Bu cynnydd yng ngwerth y gostyngiadau a ddarparwyd ym mhob awdurdod lleol. Yng Ngwynedd yr oedd y cynnydd mwyaf (12.6%), ac ym Mhen-y-bont ar Ogwr y cynnydd lleiaf (3.2%). Mae Tabl 2 yn dangos ffigurau ar gyfer cyfanswm gwerth y gostyngiadau yn ôl awdurdod lleol.

Tabl 2: Cyfanswm gwerth dyfarniadau CTRS yng Nghymru

Awdurdod lleol	Cyfanswm 2024-25 (£ mil)	Cyfanswm 2025-26 (£ mil)	% y newid
Ynys Môn	6,617	7,201	8.8
Gwynedd	10,502	11,821	12.6
Conwy	12,785	14,050	9.9
Sir Ddinbych	11,627	12,196	4.9
Sir y Fflint	13,227	14,615	10.5
Wrecsam	13,460	14,654	8.9
Powys	12,201	13,546	11.0
Ceredigion	7,054	7,723	9.5
Sir Benfro	11,063	12,277	11.0
Sir Gaerfyrddin	19,494	21,448	10.0
Abertawe	25,323	27,074	6.9
Castell-nedd Port Talbot	20,174	21,517	6.7
Pen-y-bont ar Ogwr	16,524	17,046	3.2
Bro Morgannwg	12,233	12,850	5.0
Rhondda Cynon Taf	26,665	28,041	5.2
Merthyr Tudful	7,326	7,847	7.1
Caerffili	17,545	19,130	9.0
Blaenau Gwent	10,274	10,866	5.8
Torfaen	10,588	11,411	7.8
Sir Fynwy	7,822	8,49	8.5
Casnewydd	14,214	15,316	7.8
Caerdydd	36,221	38,275	5.7
Cymru	322,938	347,393	7.6

Ffynhonnell: Datatank Connect

Bydd cyfanswm gwerth y gostyngiadau a ddarperir yn cael eu heffeithio gan godiadau blyneddol yn y dreth gyngor ym mhob awdurdod lleol.

Mae Tabl 3 yn rhoi gwybodaeth am y cynnydd yn y dreth gyngor yn ôl awdurdod lleol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2025 i 2026.

Tabl 3: Cynnydd yn y dreth gyngor ar gyfer 2025 i 2026

Awdurdod lleol	Treth Gyngor Band D ar gyfartaledd 2025 i 2026 (£)	Cynnydd blynyddol (%)
Ynys Môn	2,144	8.2
Gwynedd	2,340	8.3
Conwy	2,321	8.7
Sir Ddinbych	2,217	6.1
Sir y Fflint	2,246	8.9
Wrecsam	2,193	8.9
Powys	2,234	8.8
Ceredigion	2,296	9.1
Sir Benfro	2,060	9.2
Sir Gaerfyrddin	2,232	9.0
Abertawe	2,143	6.2
Castell-nedd Port Talbot	2,441	7.0
Pen-y-bont ar Ogwr	2,358	5.0
Bro Morgannwg	2,094	6.1
Rhondda Cynon Taf	2,190	5.2
Merthyr Tudful	2,464	5.8
Caerffili	1,956	7.9
Blaenau Gwent	2,428	5.4
Torfaen	2,059	5.5
Sir Fynwy	2,277	7.9
Casnewydd	1,984	6.9
Caerdydd	1,926	5.4
Cymru	2,170	7.2

Ffynhonnell: Ffynhonnell: Ffurflenni Gofyniad Cyllidebol oddi wrth awdurdodau lleol

Mae Tabl 4 yn dangos bod 18.1% o aelwydydd ar draws Cymru sy'n agored i dalu'r dreth gyngor yn cael gostyngiad ym mis Mawrth 2026.

Mae'r ffigur hwn yn amrywio o un awdurdod lleol i'r llall. Gan Sir Fynwy y mae'r nifer lleiaf o achosion o ostyngiadau o'i gymharu â'r holl aelwydydd sy'n atebol i dalu'r dreth gyngor (12.4%), a Blaenau Gwent sydd â'r llwyth achosion mwyaf o'i gymharu â'r holl aelwydydd sy'n atebol i dalu'r dreth gyngor (25.4%).

Tabl 4: Achosion CTRS o'u cymharu ag aelwydydd sy'n atebol i dalu'r dreth gyngor

Awdurdod lleol	Nifer yr aelwydydd atebol 2025 i 2026 (a)	Llwyth achosion CTRS Mawrth 2026 (b)	Achosion o'u cymharu ag aelwydydd atebol (%)
Ynys Môn	34,749	5,366	15.4
Gwynedd	58,494	8,391	14.3
Conwy	55,980	9,650	17.2
Sir Ddinbych	45,434	8,592	18.9
Sir y Fflint	69,388	10,122	14.6
Wrecsam	60,139	10,766	17.9
Powys	64,731	9,336	14.4
Ceredigion	33,970	5,160	15.2
Sir Benfro	61,337	9,279	15.1
Sir Gaerfyrddin	87,338	15,357	17.6
Abertawe	109,271	21,023	19.2
Castell-nedd Port Talbot	64,806	15,285	23.6
Pen-y-bont ar Ogwr	64,999	11,945	18.4
Bro Morgannwg	60,842	8,909	14.6
Rhondda Cynon Taf	107,647	23,128	21.5
Merthyr Tudful	26,747	5,867	21.9
Caerffili	79,031	16,100	20.4
Blaenau Gwent	32,279	8,205	25.4
Torfaen	42,528	9,356	22.0
Sir Fynwy	43,204	5,365	12.4
Casnewydd	69,833	12,27	17.6
Caerdydd	151,411	27,82	18.4
Cymru	1,424,158	257,306	18.1

(a) Ffynhonnell: Ffurflenni Anheddau sy'n Talu'r Dreth Gyngor (CT1) oddi wrth yr awdurdodau lleol

(b) Ffynhonnell: Datatank Connect

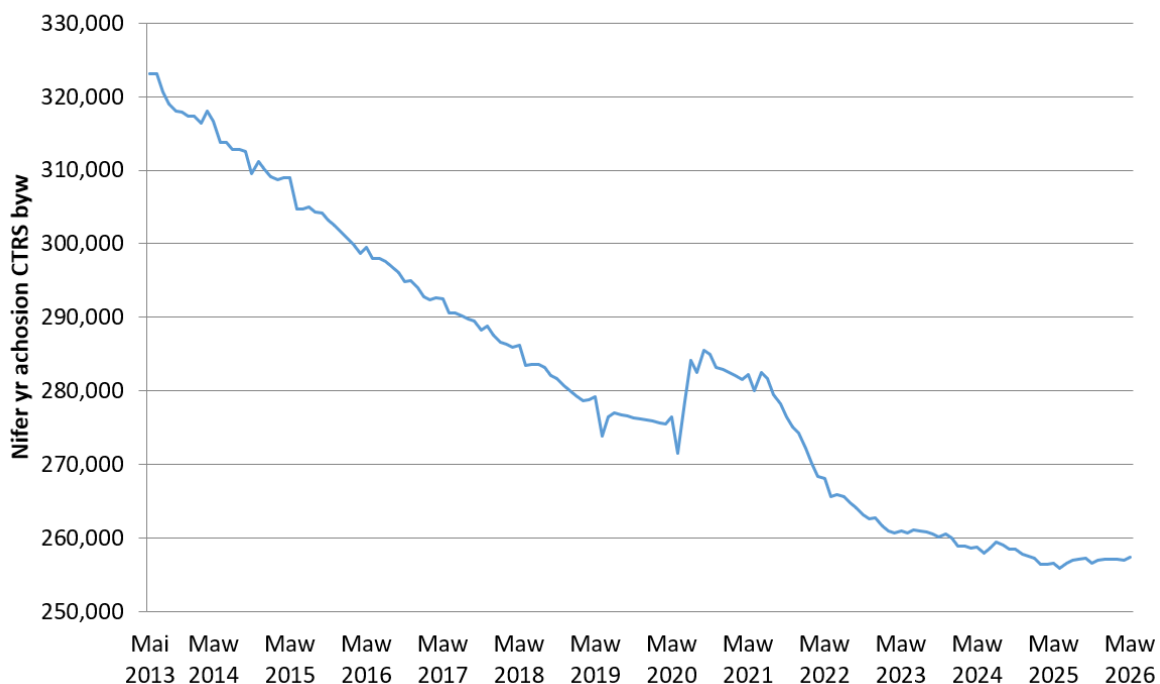
Tueddiadau a Phatrymau

Yn ogystal â ffigurau cyffredinol am llwyth achosion a gostyngiadau, mae'r arf modelu a rhagamcanu hefyd yn rhoi gwybodaeth gryno am nodweddion amrywiol yr aelwydydd sy'n cael gostyngiad y dreth gyngor.

Llwyth achosion cyffredinol

Mae Ffigur 1 yn dangos tuedd y llwyth achosion ers i Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor gael ei gyflwyno ym mis Ebrill 2013.

Ffigur 1: Llwyth achosion CTRS yng Nghymru, Mai 2013 i Fawrth 2026

Rhwng mis Ebrill 2013 a dechrau mis Ebrill 2020 mae'r llwyth achosion wedi gostwng dros 50,000. Oherwydd effaith y pandemig, aeth y duedd hon i'r cyfeiriad arall dros dro yn ystod y cyfnod cyntaf o gyfyngiadau symud ac erbyn mis Awst 2020 roedd lefelau wedi cynyddu i 285,553, yr uchaf ers mis Tachwedd 2017. Dechreuodd y llwyth achosion ostwng wrth i'r cyfyngiadau gael eu llacio ac ym mis Mawrth 2026, 257,306 oedd cyfanswm y llwyth achosion. Mae hyn yn ostyngiad o 20% o'i gymharu â mis Mai 2013.

Mae Tabl 5 yn dangos y gostyngiad yn ôl oedran gweithio ac aelwydydd oedran pensiwn.

Tabl 5: Llwyth achosion y Cynlluniau Gostyngiadau rhwng mis Mai 2013 a mis Mawrth 2026

Aelwyd	Mai 2013	Mawrth 2026	% y gostyngiad
Oedran gweithio	186,759	157,021	16%
Oedran pensiwn	135,204	100,285	26%
Cyfanswm	321,963	257,306	20%

Ers 2013 mae llwyth achosion cyffredinol aelwydydd pensiynwyr ledled Cymru wedi gostwng 25%. Gallai hyn fod yn rhannol oherwydd newidiadau yn oedran pensiwn y wladwriaeth ar gyfer dynion a menywod. Cynyddwyd yr oedran pensiwn i 66 ar gyfer dynion a menywod ym mis Hydref 2020. Mae'n bosibl hefyd y bu gostyngiad yng nghyfran y pensiynwyr sy'n cael gostyngiad yn y dreth gyngor am reswm arall. Gallai hyn, er enghraifft, gynnwys pensiynwyr newydd sydd ag incwm uwch sy'n fwy tebygol o fod yn berchen-feddianwyr ac yn llai tebygol o wneud cais am ostyngiad.

Mae Tabl A1 yn Atodiad A yn rhoi'r ffigurau misol ar gyfer y llwyth achosion byw ar gyfer y cyfnod rhwng mis Mawrth 2019 a mis Mawrth 2026 yn ôl awdurdod lleol. Mae'n rhoi dadansoddiad pellach yn ôl llwythi achosion oedran gweithio ac oedran pensiwn.

Llwyth achosion y Cynllun Gostyngiadau yn ôl oedran

Mae Ffigur 6 yn nodi canran yr aelwydydd sy'n cael CTR yn ôl grŵp oedran ac awdurdod lleol.

- Llwyth achosion CTR Caerdydd sydd â'r gyfran uchaf o aelwydydd oedran gweithio (67%) ac felly y gyfran isaf o aelwydydd oedran pensiwn (33%).
- Llwyth achosion CTR Ynys Môn sydd â'r cyfrannau uchaf o aelwydydd pensiwnwyr (45.9%) a'r gyfrann isaf o aelwydydd oedran gweithio (54.1%).

Tabl 6: cyfran yr aelwydydd sy'n cael gostyngiad y dreth gyngor yn ôl grŵp oedran ym mis Mawrth 2026

Awdurdod Lleol	Llwyth Achosion Oedran Gweithio	Llwyth Achosion Oedran Pensiwn
Caerdydd	67.0%	33.0%
Casnewydd	64.9%	35.1%
Rhondda Cynon Taf	64.2%	35.8%
Castell-nedd Port Talbot	63.9%	36.1%
Pen-y-bont ar Ogwr	63.3%	36.7%
Merthyr Tudful	63.1%	36.9%
Torfaen	63.1%	36.9%
Abertawe	62.6%	37.4%
Wrecsam	61.1%	38.9%
Blaenau Gwent	60.6%	39.4%
Bro Morgannwg	60.2%	39.8%
Ceredigion	59.4%	40.6%
Caerffili	59.3%	40.7%
Sir Gaerfyrddin	59.0%	41.0%
Sir Ddinbych	57.5%	42.5%
Sir Fynwy	56.6%	43.4%
Powys	56.1%	43.9%
Gwynedd	55.8%	44.2%
Sir Benfro	55.8%	44.2%
Conwy	55.6%	44.4%
Sir y Fflint	54.9%	45.1%
Ynys Môn	54.1%	45.9%

Ffynhonnell: Datatank Connect

Mae Tabl A2 yn Atodiad A yn rhoi'r ffigurau ar gyfer y llwyth achosion yn ôl grŵp oedran gan ddangos y newid canrannol rhwng mis Mawrth 202 a mis Mawrth 2026.

Ym mis Mawrth 2026, roedd 157,021 o achosion oedran gweithio. Mae hyn yn gynydd o 1,351 o achosion o'i gymharu â mis Mawrth 2025 (0.9%). Ym Mhen-y-bont ar Ogwr yr oedd y gostyngiad mwyaf (2.0%), ac yng Ngwynedd yr oedd y cynnydd mwyaf (11.5%).

Roedd 100,285 o aelwydydd pensiynwyr yn cael gostyngiad yn y dreth gyngor ym mis Mawrth 2026 o'i gymharu â 100,819 ym mis Mawrth 2025. Mae hyn yn ostyngiad o 0.5%. Yn Rhondda Cynon Taf yr oedd y gostyngiad mwyaf (2.7%), ac ym Mhowys yr oedd y cynnydd mwyaf (1.1%).

Llwyth achosion CTRS yn ôl gwerth y dyfarniad

Yn dibynnu ar eu hamgylchiadau, gall aelwydydd CTR yng Nghymru fod â hawl i gael naill ai ddyfarniad CTR llawn pan fo eu hatebolrwydd i dalu'r dreth gyngor yn gostwng i sero, neu ddyfarniad rhannol pan fo rhwymedigaeth arnynt o hyd i dalu rhan o'u bil treth gyngor.

Yng Nghymru ym mis Mawrth 2026, cafodd 84.9% (218,414) o aelwydydd CTR ddyfarniad llawn ac nid oeddent yn atebol i dalu unrhyw dreth gyngor. Ar draws awdurdodau lleol mae hyn yn amrywio o 78.6% o aelwydydd sy'n cael gostyngiad yn Sir Fynwy i 89.4% o aelwydydd sy'n cael gostyngiad yng Nghasnewydd.

Tabl 7: Canran yr aelwydydd sy'n cael gostyngiad yn y dreth gyngor a gafodd ddyfarniad llawn ym mis Mawrth 2026

	Cyfanswm nifer y dyfarniadau	Dyfarniad CTR llawn	%
Ynys Môn	5,366	4,329	80.7
Gwynedd	8,391	6,867	81.8
Conwy	9,650	7,940	82.3
Sir Ddinbych	8,592	7,188	83.7
Sir y Fflint	10,122	8,121	80.2
Wrecsam	10,766	8,753	81.3
Powys	9,336	7,381	79.1
Ceredigion	5,160	4,118	79.8
Sir Benfro	9,279	7,691	82.9
Sir Gaerfyrddin	15,357	12,903	84.0
Abertawe	21,02	18,380	87.4
Castell-nedd Port Talbot	15,285	13,184	86.3
Pen-y-bont ar Ogwr	11,945	9,952	83.3
Bro Morgannwg	8,909	7,433	83.4
Rhondda Cynon Taf	23,128	20,339	87.9
Merthyr Tudful	5,867	5,158	87.9
Caerffili	16,100	14,115	87.7
Blaenau Gwent	8,20.	6,989	85.2
Torfaen	9,356	7,785	83.2
Sir Fynwy	5,365	4,219	78.6
Casnewydd	12,278	10,974	89..
Caerdydd	27,826	24,595	88.4
Cymru	257,306	218,414	84.9

Ffynhonnell: Datatank Connect

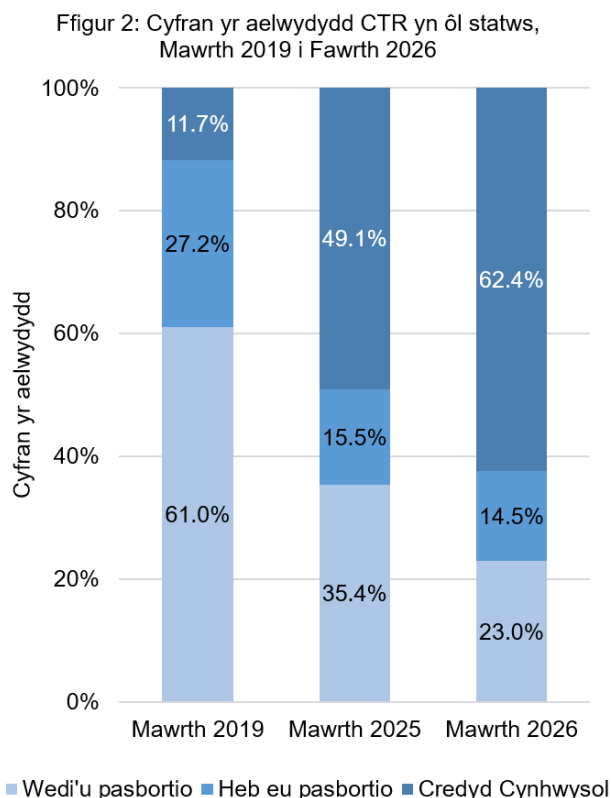
Llwyth achosion Cynllun Gostyngiadau yn ôl statws asesu

Os yw aelwyd yn cael Cymhorthdal Incwm, Lwfans Ceisio Gwaith yn Seiliedig ar Incwm (JSA), Lwfans Cyflogaeth a Chymorth yn Seiliedig ar Incwm (ESA) neu Credyd Pensiwn (Credyd Gwarant), cyfeirir ati fel 'achos wedi'i pasbortio'. Mae hyn oherwydd y bydd ganddynt hawl i gael cymorth o 100% (llai unrhyw ddidyniadau perthnasol) pan asesir ar gyfer y Cynllun Gostyngiadau.

Os nad yw aelwyd yn cael unrhyw un o'r budd-daliadau hyn, neu os yw'n cael Credyd Cynhwysol, cyfeirir ati fel 'achos heb ei pasbortio'.

Mae Ffigur 2 yn nodi cyfran yr aelwydydd sy'n gymwys ar gyfer y Cynllun Gostyngiadau yn ôl statws asesu ers mis Mawrth 2019 ac mae'n dangos:

- Achosion wedi'u pasbortio oedd 23% o lwyth achosion y Cynllun Gostyngiadau ym mis Mawrth 2026. Mae hyn yn cymharu â 61% ym mis Mawrth 2019.
- Roedd achosion safonol heb eu pasbortio yn cyfrif am 14.5% o achosion y Cynllun Gostyngiadau ym mis Mawrth 2026, o'i gymharu â 27.2% ym mis Mawrth 2019.
- Aelwydydd a oedd yn cael Credyd Cynhwysol oedd 62.4% o lwyth achosion cyffredinol gostyngiadau yn y dreth gyngor ym mis Mawrth 2026 o'i gymharu ag 11.7% yn 2019.

Yn sgil cyflwyno Credyd Cynhwysol a chau budd-daliadau etifeddol i hawlwyr newydd, disgwylir i gyfran yr achosion wedi'u pasbortio ac achosion safonol heb eu pasbortio barhau i ostwng tra disgwylir i gyfran yr achosion Credyd Cynhwysol gynyddu'n raddol.

Mae tabl 8 yn dangos cyfran yr aelwydydd CTRS yn ôl statws ar gyfer pob awdurdod lleol ym mis Mawrth 2026. Mae'n dangos y canlynol:

- Yng Nghaerdydd mae bron i 68.5% o aelwydydd CTR yn cael Credyd Cynhwysol, gyda 19.6% o achosion yn cael budd-daliadau wedi'u pasbortio.
- I'r gwrthwyneb, yn Ynys Môn, mae bron 27.7% o aelwydydd CTR yn dal i gael budd-daliadau wedi'u pasbortio gyda dim ond 53.9% yn cael Credyd Cynhwysol.

Tabl 8: Canran aelwydydd CTR yn ôl statws asesu, mis Mawrth 2025

Awdurdod lleol	Heb eu pasbortio	Wedi'u pasbortio	Credyd Cynhwysol
Caerdydd	11.9%	19.6%	68.5%
Merthyr Tudful	12.2%	20.7%	67.0%
Casnewydd	11.0%	22.3%	66.7%
Rhondda Cynon Taf	13.3%	21.0%	65.7%
Pen-y-bont ar Ogwr	13.4%	21.4%	65.2%
Torfaen	13.9%	21.0%	65.0%
Castell-nedd Port Talbot	13.9%	21.1%	65.0%
Abertawe	12.4%	23.7%	64.0%
Wrecsam	15.9%	21.5%	62.6%
Blaenau Gwent	16.7%	20.7%	62.5%
Bro Morgannwg	16.0%	22.9%	61.1%
Ceredigion	14.4%	24.8%	59.7%
Sir Ddinbych	16.6%	25.3%	58.1%
Ceredigion	14.4%	24.8%	60.8%
Caerffili	15.0%	24.3%	60.7%
Sir Gaerfyrddin	15.8%	24.4%	59.7%
Sir Fynwy	16.8%	24.8%	58.4%
Sir Ddinbych	16.6%	25.3%	58.1%
Sir Benfro	15.9%	26.3%	57.8%
Conwy	16.0%	26.4%	57.2%
Gwynedd	15.4%	27.4%	60.7%
Powys	17.3%	25.5%	57.2%
Sir y Fflint	19.8%	25.1%	55.1%
Ynys Môn	18.4%	27.7%	53.9%

Ffynhonnell: Datatank Connect

Effaith Credyd Cynhwysol ar Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor

Ers mis Rhagfyr 2024 mae Credyd Cynhwysol wedi disodli'r chwe budd-dal prawf modd oedran gweithio canlynol: Lwfans Ceisio Gwaith yn Seiliedig ar Incwm (JSA), Lwfans Cyflogaeth a Chymorth yn Seiliedig ar Incwm (ESA), Cymhorthdal Incwm, Budd-dal Tai, Credyd Treth Plant a Chredyd Treth Gwaith.

Rhaid i aelwydydd sy'n derbyn Credyd Cynhwysol wneud cais ar wahân am CTR. Mae hyn yn wahanol i'r rhai a allai fod wedi cael eu hasesu yn awtomatig o'r blaen ar gyfer CTR fel rhan o'r broses o gael eu budd-daliadau pasbortio. Yn yr achosion hyn, nid oedd gofyniad i aelwydydd cymwys fod yn rhagweithiol o ran gwneud cais am CTR.

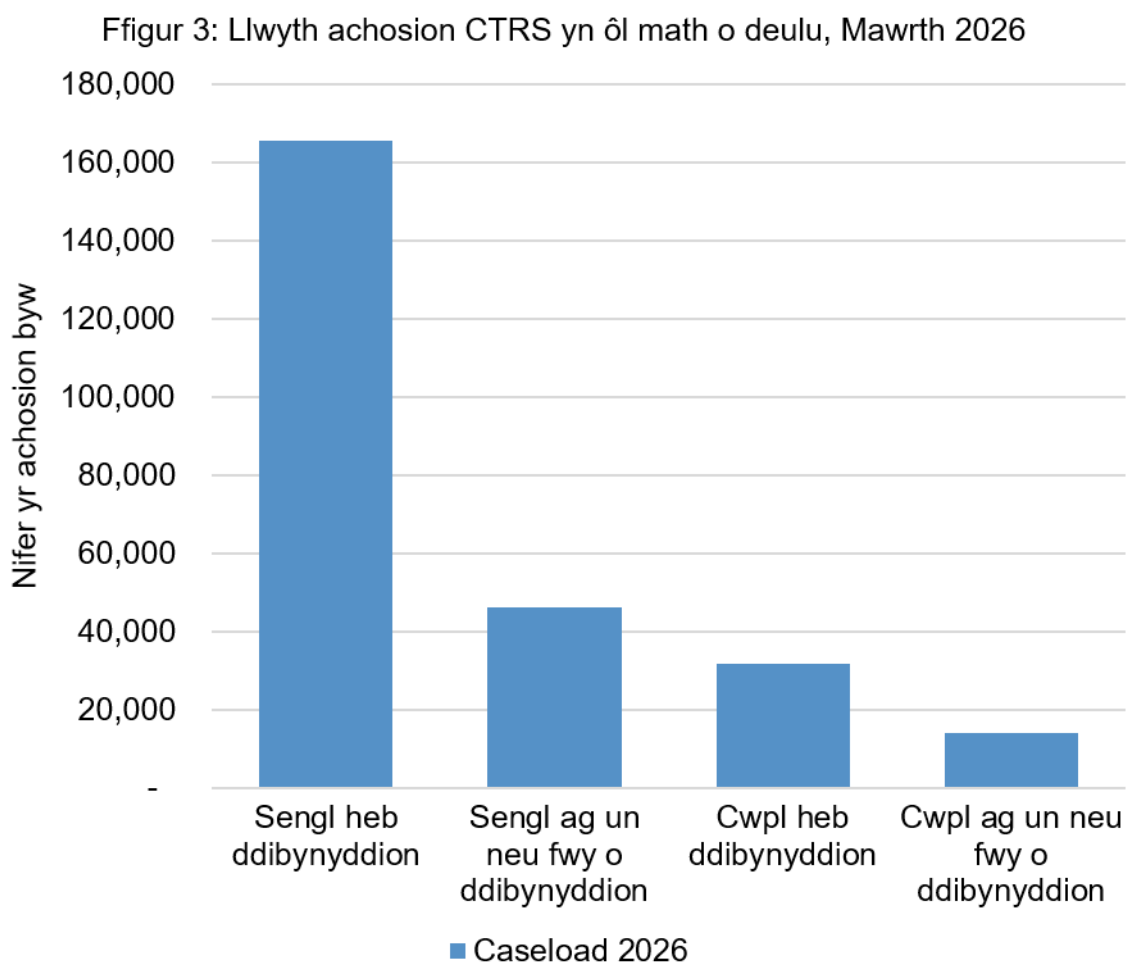
Mae tystiolaeth anecdotaidd yn awgrymu bod y newid hwn yn y dull gweithredu yn effeithio ar y llwyth achosion cyffredinol ar gyfer CTRS yng Nghymru, wrth i aelwydydd a aeth drosodd i'r system Credyd Cynhwysol adael y system CTRS oherwydd diffyg ymwybyddiaeth o'r angen i wneud cais ar wahân gyda'u hawdurdod lleol. Mae Credyd Cynhwysol yn effeithio hefyd ar gymhwysedd aelwydydd i gael CTR. Er enghraifft, os oes gan aelwyd incwm uwch o dan Credyd Cynhwysol o'i gymharu â'r incwm y byddai wedi'i gael o dan fudd-daliadau etifeddol, efallai y bydd yn gymwys i gael CTR llai neu efallai na fydd yn bodloni'r meini prawf o gwbl ar gyfer CTR.

Comisiynodd Llywodraeth Cymru asesiad manwl gynt o effaith Credyd Cynhwysol ar CTRS yng Nghymru. Cyhoeddwyd yr [Adroddiad Terfynol](#) gan Policy in Practice ym mis Gorffennaf 2020.

Dangosodd y casgliadau fod Credyd Cynhwysol yn newid sylweddol i'r system cymorth lles ar gyfer aelwydydd incwm isel. Darparodd yr adroddiad dystiolaeth bod symud i Credyd Cynhwysol yn cael effaith ar wydnwch aelwydydd a lefelau dyled preswylwyr incwm isel yng Nghymru.

Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i wneud popeth o fewn ei gallu i godi ymwybyddiaeth o CTRS a darparu cymorth i aelwydydd incwm isel. Gwnaethom ddeddfu i'r awdurdodau lleol wneud mwy o ddefnydd o ddata Credyd Cynhwysol yr Adran Gwaith a Phensiynau (DWP) o fis Ebrill 2025. Mae hyn yn caniatáu i'r awdurdodau ddatblygu prosesau cofrestru awtomatig i asesu cymhwysedd ar gyfer CTRS a dyfarniadau CTRS. Mae hyn yn golygu na fyddai rhaid i ymgeisydd wneud cais ar wahân, na darparu gwybodaeth ychwanegol, i awdurdod lleol. Rhaid i'r ymgeisydd nodi (drwy dicio blwch yn ystod ei gais am Credyd Cynhwysol gyda DWP) ei fod yn dalwr y dreth gyngor ac yn dymuno gwneud cais am ostyngiad, i alluogi'r data am y person i gael ei rannu gyda'r awdurdod lleol.

Llwyth achosion CTRS yn ôl math o deulu

- Y categori mwyaf yw aelwydydd un oedolyn heb ddibynyddion. Roedd yr aelwydydd hyn (165,462) yn cyfrif am 64.3% o gyfanswm yr achosion ym mis Mawrth 2026.
- Mae nifer yr aelwydydd rhiant sengl (46,132) yn cyfrif am 17.9% o gyfanswm yr achosion ym mis Mawrth 2026.
- Roedd nifer yr aelwydydd sy'n cynnwys cwpl heb ddibynyddion (31,633) yn cyfrif am 12.3% o gyfanswm yr achosion ym mis Mawrth 2026.
- Roedd nifer yr aelwydydd a oedd yn cynnwys cwpl â phlant dibynnol (14,079) ym mis Mawrth 2026, yn cyfrif am 5.5% o gyfanswm yr achosion.

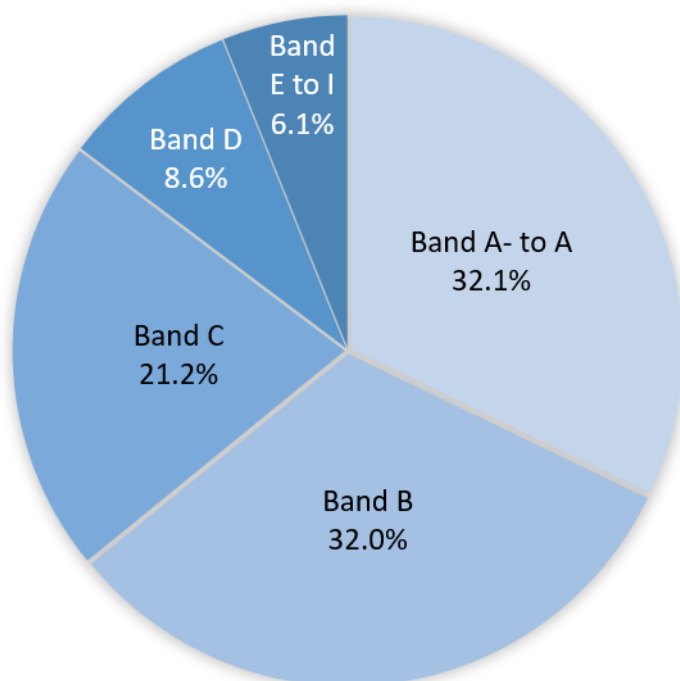
Mae Tabl A3 yn Atodiad A yn rhoi'r ffigurau ar gyfer y llwyth achosion gwirioneddol yn ôl math o deulu ac awdurdod lleol ar gyfer mis Mawrth 2026.

Llwyth achosion CTRS yn ôl band y dreth gyngor

Rhoddir pob annedd drethadwy mewn band treth gyngor yn dibynnu ar werth yr eiddo ar y farchnad ar 1 Ebrill 2003. Eiddo band A sydd â'r cyfraddau isaf o'r dreth gyngor ac eiddo band I sydd â'r cyfraddau uchaf (mae Band A- yn adlewyrchu cyfradd ostyngol ar gyfer eiddo a addaswyd ar gyfer pobl anabl).

Yng Nghymru, roedd 85.3% o'r aelwydydd a oedd yn cael CTR yn byw mewn eiddo ym mandiau A- i C ym mis Mawrth 2026. Gellir priodoli hyn yn rhannol i ddosbarthiad cyffredinol anheddau ar draws bandiau'r dreth gyngor yng Nghymru, gyda bron i dri chwarter yr holl anheddau trethadwy yng Nghymru ym mandiau A i D.

Ffigur 4: Canran cyfanswm y llwyth achosion yn ôl band y dreth gyngor, Mawrth 2026

Yn Nhabl 9 gwelir canran llwyth achosion cyffredinol pob awdurdod lleol yn ôl bandiau'r dreth gyngor A i C, D ac E i I. Mae'n dangos y canlynol:

- Ym Mlaenau Gwent, roedd 98.0% o aelwydydd CTR mewn eiddo bandiau A i C, gyda 59 o aelwydydd (0.7%) yn unig ym mandiau E i I.
- I'r gwrthwyneb, yn Sir Fynwy, roedd 63.0% o aelwydydd sy'n cael CTR mewn eiddo bandiau A i C, a 14.0% ym mandiau E i I.

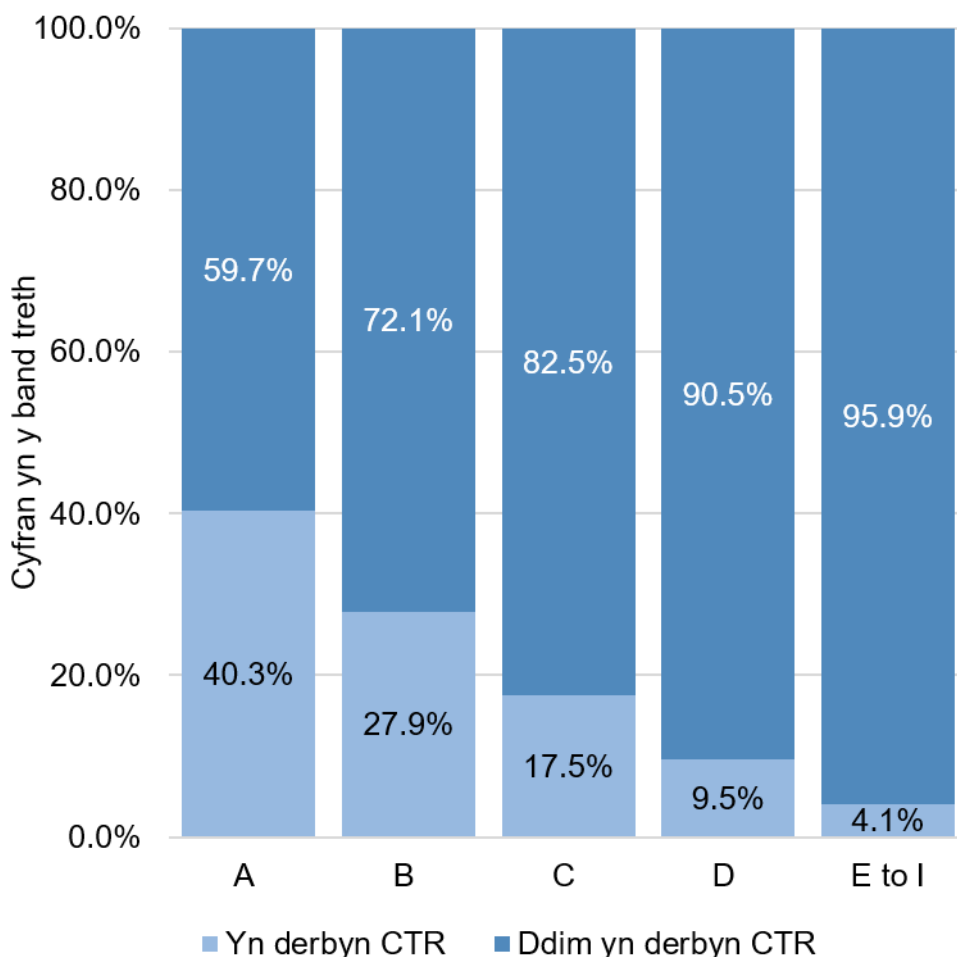
Tabl 9: Canran y cyfanswm achosion yn ôl band y dreth gyngor, Mawrth 2026

Awdurdod lleol	% ym Mandiau A i C	% ym Mand D	% ym Mandiau E i I
Blaenau Gwent	98	1.2	0.7
Merthyr Tudful	97.	1.6	0.9
Rhondda Cynon Taf	96.2.	2.4	1.4
Castell-nedd Port Talbot	95.8	2.8	1.4
Torfaen	94.4	3.3	2.3
Caerffili	93.9	4.4	1.7
Abertawe	88.8	7.2	4.0
Pen-y-bont ar Ogwr	88.2	7.3	4.5
Casnewydd	87.9	7.9	4.2
Gwynedd	87.5	7.0	5.4
Wrecsam	86.5	7.4	6.1
Sir Gaerfyrddin	85.6	7.5	6.9
Sir Ddinbych	85.1	8.8	6.1
Ynys Môn	85.0	8.6	6.4
Sir y Fflint	82.3	9.4	8.3
Sir Benfro	81.3	10.3	8.4
Conwy	81.1	11.6	7.3
Powys	76.7	10.0	13.3
Bro Morgannwg	71.9	16.6	11.4
Ceredigion	70.5	15.5	14.0
Caerdydd	67.7	19.6	12.7
Sir Fynwy	63.0	23.0	14.0

Ffynhonnell: Datatank Connect

Mae Ffigur 5 yn dangos cyfran yr holl anheddau trethadwy sy'n cael CTR yn ôl band y dreth gyngor. Band A sydd â'r gyfran uchaf o anheddau sy'n cael CTR, sef 40.3%. Bandiau E i I sydd â'r gyfran isaf o anheddau sy'n cael CTR, sef 4.1%.

Ffigur 5: Cyfran yr aelwydydd CTR yn ôl band y dreth gyngor, Mawrth 2026

Mae Tabl A4 yn Atodiad A yn rhoi'r ffigurau ar gyfer cyfran yr aelwydydd sy'n cael CTR yn ôl awdurdod lleol a band y dreth gyngor ym mis Mawrth 2026.

Meysydd disgresiwn lleol

O dan Reoliadau CTRS, rhaid i bob awdurdod lleol yng Nghymru fabwysiadu ei gynllun ei hun ar gyfer y flwyddyn ariannol sydd i ddod erbyn 31 Ionawr. Mae'r cynlluniau hyn, yn seiliedig ar y gofynion cenedlaethol, yn cynnwys meysydd o ddisgresiwn lleol er mwyn i'r awdurdodau allu cymryd anghenion a blaenoriaethau eu hardal leol i ystyriaeth. Mae pob awdurdod wedi mabwysiadu cynllun, ond os byddai unrhyw un ohonynt yn methu â gwneud hynny, byddai'r cynllun cenedlaethol diodyn yn cael ei orfodi i sicrhau bod aelwydydd cymwys yn dal i gael cymorth ariannol i gyflawni eu hatebolrwydd i dalu'r dreth gyngor.

Dyma'r meysydd disgresiwn lleol lle gall awdurdod lleol ddewis cyflwyno darpariaethau mwy hael na'r gofynion sylfaenol yn y rheoliadau:

- *Cyfnod gostyngiad estynedig* – gall awdurdodau lleol gynyddu'r cyfnod lle bydd gan ymgeiswyr hawl i barhau i gael gostyngiad mewn rhai amgylchiadau, y tu hwnt i'r cyfnod safonol o bedair wythnos.
- *Ôl-ddyddio ceisiadau* – gall awdurdodau lleol ôl-ddyddio ceisiadau am ostyngiadau y tu hwnt i'r cyfnod safonol o dri mis.
- *Pensiwn Anabledd Rhyfel a Phensiwn Rhyfel Gwedd* – mae'r awdurdodau lleol yn gallu diystyru mwy na'r swm statudol o £10 a gafwyd mewn perthynas â'r pensiynau hyn wrth gyfrifo incwm.

Ceir manylion cynllun pob awdurdod lleol ar eu gwefannau unigol.

Apeliadau

Tribiwnlys Prisio Cymru

Ers i CTRS gael ei gyflwyno ar 1 Ebrill 2013, Tribiwnlys Prisio Cymru sydd wedi bod yn gyfrifol am wrando ar apeliadau sy'n deillio o'r penderfyniadau ar CTRS. Caiff unigolion sy'n talu'r dreth gyngor gyflwyno apêl, dim ond ar ôl codi cwyn yn uniongyrchol gyda'u hawdurdod lleol.

Mae Tabl 6 yn dangos canlyniad apeliadau CTRS a gyflwynwyd i Dribiwnlys Prisio Cymru yn y flwyddyn ariannol o fis Ebrill 2025 i fis Mawrth 2026. Daeth 13 apêl i law a chafodd pump eu dwyn ymlaen o'r flwyddyn ariannol flaenorol.

Cafodd wyth achos eu setlo cyn gwrandawriad panel y tribiwnlys. Fel arfer, mae canlyniad yr achosion hyn yn mynd o blaid yr apelydd am fod awdurdod wedi ailystyried ei benderfyniad cychwynnol ar ôl cael tystiolaeth ychwanegol ynghylch hawliad yr apelydd. Ar ddiwedd mis Mawrth 2026, roedd 10 o achosion heb eu cwblhau eto.

Tabl 10: Apeliadau i Dribiwnlys Prisio Cymru rhwng mis Ebrill 2025 a mis Mawrth 2026

Wedi dod i law	Wedi'u dwyn ymlaen o'r cyfnod blaenorol	Wedi'u setlo cyn gwrandawriad y tribiwnlys	Wedi'u penderfynu gan y tribiwnlys	Dileu	Wedi'u dwyn ymlaen i'r cyfnod nesaf
13	5	2	6	0	10